Metsäkeskus

Lausunto
240/00.05/2026
26.3.2026

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Eduskunta

Valiokunnan asiantuntijapyyntö 17.3.2026 (HE 30/2026 vp)

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi metsälain, luonnonsuojelulain ja Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Linnuston huomioon ottamiseen liittyvät rajoitteet

Hallituksen esityksessä metsälakiin esitetään lisättäväksi uusi 10 c §, jossa säädettäisiin lintujen suojeluun liittyvistä metsän hoidon ja käytön rajoituksista ja velvoitteista. Ne olisivat:

- velvoite arvioida linnustoa ennen puunkorjuuta ja muita metsän hoito- ja käyttötoimenpiteitä sekä toteuttaa tarvittavat ennaltaehkäisevät toimenpiteet
- kielto korjata puuta
- kielto vahingoittaa toimenpiteitä suunniteltaessa tai toteutettaessa havaittuja linnunpesiä, joissa pesintä on käynnissä
- velvoite säästää edellisen puusukupolven isot haavat, kolopuut ja pystylahopuut, kun puunkorjuu tehdään lintujen pesinnän kannalta keskeisinä aikoina
- kielto tehdä metsän hoito- ja käyttötoimenpiteitä harvalukuisten petolintujen pesien läheisyydessä, jos siitä voi aiheutua häirintää, joka johtaa pesinnän keskeytymiseen.

Uudet rajoitukset ja velvoitteet kohdistuisivat maanomistajaan ja hakkuuoikeuden haltijaan. Metsäkeskus vastaisi niiden valvonnasta.

Esitetyt velvoitteet ja rajoitteet liittyvät lintujen suojelua koskeviin luonnonsuojelulain ja metsästyslain säännöksiin. Nämä säännökset muodostavat osin vaikeasti hahmottuvan kokonaisuuden.

Uusien säännösten toimeenpano edellyttää tarkentavia säännöksiä ja ohjeita, yhdenmukaisia käytäntöjä sekä paikkatietoaineistojen tukea. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä linnuston arvioinnista ja ennalta ehkäisevistä toimenpiteistä metsän hoitamisessa ja käyttämisessä sekä häirintäkiellosta harvalukuisten petolintujen pesien läheisyydessä. Esityksen (s. 65) mukaan arvioinnin ja ennalta ehkäisevien toimenpiteiden toteuttamisen tueksi on tarkoitus julkaista myöhemmin käytännön ohjeistusta eri toimijoille. Lisäksi esityksessä todetaan (s. 41) olevan olennaista, että lintujen huomiointi olisi kattavasti sisällytetty ammattimaisessa puunkorjuussa käytettyihin toiminnanohjausjärjestelmiin sekä yritysten sisäisiin puunkorjuun ohjeistuksiin.

Käytännön toiminta tulee keskeisesti perustumaan em. tarkentaviin säännöksiin ja ohjeisiin. Niiden sisällöstä ei toistaiseksi ole tietoa, vaikka lainmuutosten suunnitellaan tulevan voimaan hyvin nopeasti ja aikaa perehdyttämiselle jää vähän. Tämä aiheuttaa epävarmuutta. Metsäkeskus ja Lupa- ja valvontavirasto eivät myöskään toistaiseksi ole ehtineet käydä läpi säännösten toimeenpanon menettelytapoja ja rajapintoja.

Ilmoittaminen pesintäalueelle kohdistuvasta hakkuusta

Metsäkeskuksen olisi ilmoitettava maanomistajalle sekä tämän edustajalle ja hakkuuoikeuden haltijalle, jos Metsäkeskukselle toimitettu metsänkäyttöilmoitus kohdistuu alueeseen, jolla puunkorjuu on kielletty lintujen pesinnän kannalta keskeisinä aikoina. Näitä alueita olisivat rehevät lehtipuuvaltaiset metsät, korvet ja rantametsät. Metsäkeskus pitää esitettyä menettelyä hallinnollisesti selkeämpänä ja helpompana toteuttaa kuin aiemmin lausuttavana olleeseen esitysluonnokseen sisältynyttä menettelyä, jossa metsänkäyttöilmoituksessa olisi pitänyt esittää tieto siitä onko toimenpiteet tarkoitus toteuttaa pesintäaikana.

Metsäkeskuksen ilmoitukset reheviin lehtipuuvaltaisiin metsiin, korpiin ja rantametsiin kohdistuvista metsänkäyttöilmoituksista perustuisivat metsävaratietoon, johon voi sisältyä epätarkkuutta ja virheitä. Virhelähteitä on kuvattu esim. hallituksen esityksessä Metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetavaksi laiksi (HE 261/2010 vp.). Koska myös kasvupaikkaa ja pääpuulajia koskevat tiedot voivat olla virheellisiä, on mahdollista, että Metsäkeskus lähettää aiheettoman ilmoituksen tai että ilmoitus jää lähettämättä. Maanomistajan tai hakkuuoikeuden haltijan onkin tarvittaessa selvitettävä kasvupaikkaa ja puustoa koskevia tietoja myös muuten,

kun he tekevät metsälain 10 c §:n 1 momentin mukaista arviointia käsittelyalueen linnustosta.

Ilmoituksia metsänkäyttöilmoituksen kohdistumisesta alueeseen, jolla puunkorjuu on kielletty lintujen pesinnän kannalta keskeisinä aikoina, tultaisiin tekemään paljon. Rehevien lehtipuuvaltaisten metsien pinta-alan perusteella voidaan arvioida, että pelkästään niihin kohdistuvista metsänkäyttöilmoituksista tehtäisiin ilmoituksia enemmän kuin Metsäkeskus tekee tällä hetkellä ilmoituksia erilaisiin luonnonsuojelulaissa suojeltuihin kohteisiin ja eliölajien esiintymispaikkoihin kohdistuvista metsänkäyttöilmoituksista (noin 6800 metsänkäyttöilmoituksesta vuonna 2025).

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Luonnonsuojelun tietojärjestelmässä ylläpidettävien lintuja koskevien tietojen on oltava maanomistajien ja metsätalouden toimenpiteistä vastaavien toimijoiden käytettävissä jo toimenpiteitä suunniteltaessa, jotta lintujen suojeluun liittyvät velvoitteet pystytään ottamaan huomioon. Metsälakiin ja Metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annettuun lakiin esitetyt muutokset, jotka mahdollistavat tämän, ovat perusteltuja.

Muutokset koskevat tietojen luovuttamista digitaalisen palvelun (Metsään.fi) ja teknisen rajapinnan kautta sekä muulla tavalla pyynnön perusteella. Salassa pidettäviä lintuja koskevia tietoja voitaisiin Metsäkeskuksen käsityksen mukaan edelleen antaa myös julkisuuslain 11 §:n perusteella asianosaisille, kun tiedot voivat vaikuttaa heidän vireillä olevan asiansa käsittelyyn. Metsätietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n ja siinä säädetyn menettelyn suhde julkisuuslain säännöksiin salassa pidettävien tietojen antamisesta ei kuitenkaan välttämättä ole aivan selvä.

Lintuja koskevien salassa pidettävien tietojen lisäksi myös vastaavien muiden luonnonsuojelun tietojärjestelmään sisältyvien eliölajien esiintymispaikkoja koskevien tietojen saaminen olisi tarpeen jo siinä vaiheessa, kun maanomistajat ja toimijat suunnittelevat metsätalouden toimenpiteitä. Tällaisia säännöksiä ei kuitenkaan nyt lintuja koskevia tietoja lukuun ottamatta esitetä. Asiaa olisi perusteltua arvioida vireillä olevan ympäristöhallinnon tietovarantoja koskevien säännösten uudistamisen yhteydessä.

Esitykseen sisältyvän siirtymäsäännöksen mukaan Metsäkeskus luovuttaisi salassa pidettäviä tietoja digitaalisen palvelun ja teknisen rajapinnan avulla vasta 18 kuukauden kuluttua säädösmuutosten voimaantulosta. Siirtymäaika on perusteltu, sillä esitetyt muutokset vaativat tietojärjestelmiltä uusia ominaisuuksia. Lisäksi Metsäkeskuksen on tehtävä päätöksiä maanomistajien hyväksymisestä digitaalisen

palvelun käyttäjiksi sekä varauduttava uusimaan vastaavat luovutuksensaajia (toimijoita) koskevat päätökset niin, että niissä otetaan huomioon mahdollisuus luovuttaa salassa pidettäviä tietoja.

Metsäkeskuksen tehtävät

Esitetyt säädösmuutokset sisältävät Metsäkeskukselle useita kokonaan uusia tehtäviä. Säännösten voimaantulon yhteydessä olisi lisäksi tehtävä muutoksia tietojärjestelmiin, kehitettävä paikkatietoaineistoja, koulutettava henkilöstöä ja varauduttava neuvonnan tarpeen lisääntymiseen. Kysymys ei olisi pelkästään hallituksen esityksessä (s. 42) mainitusta hakkuiden ajankohtaan ja toteutuneisiin hakkuisiin liittyvistä tarkastuksista. Vaikutukset Metsäkeskuksen toimintaan olisivatkin Metsäkeskuksen käsityksen mukaan huomattavasti suurempia kuin esityksessä arvioidaan.

Janne Uitamo
metsälainsäädännön johtava asiantuntija
janne.uitamo@metsakeskus.fi
Suomen metsäkeskus, Aleksanterinkatu 18 A, 15140 Lahti